

การพัฒนากระบวนการจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์
ในคดีที่เกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน*
SYSTEMATIC DEVELOPMENT OF FORENSIC EVIDENCE MANAGEMENT AND
ANALYSIS IN JUVENILE DELINQUENCY CASES

ฉิติ มหาเจริญ¹, นิโบล บุญกระจ่าง², ชนัญชิตา วงศ์เขียว³, ปริญญา สีลานันท์^{1*}

Thiti Mahacharoen¹, Nilobon Bunkrajang², Chanunchida Wongkheaw³, Parinya Seelanan^{1*}

¹คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ นครปฐม ประเทศไทย

¹Faculty of Forensic Science, Royal Police Cadet Academy, Nakhon Pathom, Thailand

²โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

²School of Law and Politics, Suan Dusit University, Bangkok, Thailand

³สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

³Program in Public Policy and Management, Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: parinya.se@rpca.ac.th

*Tel: 083-993-5563

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีที่เกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ปัญหาอุปสรรคจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 26 คน และการสัมมนาระดมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้กระบวนการยุติธรรมในความผิดที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชน จำนวน 12 คน จากกลุ่มเป้าหมายในทุกมิติของกระบวนการจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยาน ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวน 2) เจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐานและนักนิติวิทยาศาสตร์ และ 3) ผู้พิพากษาและพนักงานอัยการ ประชุมระดมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้ทั้งสิ้น 3 ครั้ง ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการจัดการและการวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีที่เกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน มีการปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนที่อ้างอิงตามมาตรฐานและระเบียบปฏิบัติ การเข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุอาจพบทักษะที่แตกต่างกันขึ้นกับประสบการณ์ ไหวพริบ เทคนิค และความรู้ของเจ้าหน้าที่ ด้านปัญหาอุปสรรคจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสะท้อนข้อจำกัดใน 5 ประเด็น ได้แก่ 1) บุคลากร 2) กฎหมาย 3) วิธีการตรวจสถานที่เกิดเหตุ 4) การประสานงานระหว่างหน่วยงาน และ 5) งบประมาณ นอกจากนี้ ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนากระบวนการตามพันธกิจสำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมุ่งเน้นกำหนดยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการบริหารจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์สู่มาตรฐานสากล โดยการสร้างองค์ความรู้ การปฏิรูปข้อกฎหมาย และการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการบริหารจัดการและการวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์สำหรับคดีของเด็กและเยาวชนอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: การจัดการวัตถุพยาน, นิติวิทยาศาสตร์, เด็กและเยาวชน, การกระทำผิด

Abstract

This research article aimed to examine current processes for managing and analyzing forensic evidence in juvenile delinquency cases, to identify problems and operational obstacles encountered by police officers in handling such evidence, and to propose development guidelines for the management and analysis of forensic evidence in these cases. Data were collected through in-depth interviews with 26 key informants, and three focus-group workshops involving 12 participants who have direct experience in all dimensions with cases involving children and youth, namely: 1) Police officers serving as inquiry officers; 2) Forensic police and forensic scientists; and 3) Judges and public prosecutors. The findings indicated that the management and analysis of forensic evidence in juvenile delinquency cases generally follow stepwise procedures based on standards and operating regulations. However, variations were observed in crime scene investigation, reflecting differences in individual officer's experience, judgement, techniques, and knowledge. Problems and obstacles arising from police practice can be grouped into five main areas: 1) Personnel; 2) Legal limitations; 3) Crime scene investigation methods; 4) Inter-Agency cooperation; and 5) Budget. In line with the mission of the Royal Thai Police, the study recommends prioritizing the development of a strategic framework to advance the management and analysis of forensic evidence towards international standards. This should include developing a systematic body of knowledge, reforming relevant legal provisions, and establishing integrated mechanisms for inter-agency cooperation in management and analysis of forensic evidence in juvenile delinquency cases.

Keywords: Evidence Management, Forensic Science, Juvenile, Delinquency

บทนำ

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 4 วางความหมายของ “เด็ก” คือ บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ (อริยพร โพธิ์ใส, 2558) ซึ่งคดีที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนมีหลายรูปแบบทั้งอาจเป็นผู้เสียหายหรือพยานเป็น ไม่ว่าจะเป็กรณีใดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เด็กหรือเยาวชนย่อมได้รับสิทธิในการปกป้องคุ้มครองทั้งในแง่ที่เด็กเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญา สถานการณ์การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน จากฐานข้อมูลสถิติจำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกส่งมายังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กทั่วประเทศ รวบรวมไว้ในระบบสารสนเทศงานคดีอาญา พบว่า มีจำนวนยอดสะสมเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานพินิจทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2557 มีจำนวนเด็กและเยาวชนสะสมจำนวน 33,436 คน ปี พ.ศ. 2558 มีจำนวนเด็กและเยาวชนสะสมจำนวน 30,537 คน ปี พ.ศ. 2559 มียอดจำนวนเด็กและเยาวชนสะสมจำนวน 27,245 คน และปี พ.ศ. 2560 มียอดจำนวนเด็กและเยาวชนสะสม จำนวน 23,124 คน จากข้อมูลที่ผ่านมา ยังคงมีจำนวนยอดสะสมของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะมียอดสะสมที่ลดลงเนื่องจากกระบวนการหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก แต่จำนวนดังกล่าวยังถือว่ามากพอสมควร ในจำนวนคดีเด็กและเยาวชน ซึ่งถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศจำแนกตามฐานความผิด หากยกตัวอย่างในปี พ.ศ. 2560 เด็กและเยาวชนกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษมากที่สุด จำนวน 10,973 คดี รองลงมาเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ จำนวน 4,340 คดี ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย 2,879 คดี และความผิดเกี่ยวกับเพศ 1,266 คดี (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2562) นอกจากนี้เป็นการกระทำผิดในฐานอื่น ๆ ซึ่งนับว่าเป็น

ปัญหาสังคมที่ยังมีความรุนแรง จากข้อมูลข้างต้น ทำให้เห็นว่าการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้นยังคงอยู่ในระดับค่อนข้างสูง สาเหตุของการกระทำของเด็กและเยาวชนอาจมีมูลเหตุจูงใจหลายประการ เนื่องจากเด็กมีวุฒิภาวะที่แตกต่างจากผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโส ทั้งด้านการเรียนรู้ เกิดจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เกิดจากความเยาว์วัย การขาดโอกาสในการศึกษา การไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัวที่ดีเพียงพอ ตลอดจนเด็กและเยาวชนยังเป็นผู้อ่อนวัย อ่อนต่อประสบการณ์ ควรได้รับโอกาสปรับปรุงแก้ไขตนเอง และสำนึกในการกระทำผิดด้วยวิธีการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมมากกว่าการลงโทษ

เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นหน่วยงานแรกของกระบวนการยุติธรรมที่ต้องทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน เสมือนเป็นต้นธารตั้งแต่การรับเด็กเข้าสู่กระบวนการการดำเนินคดีอาญา โดยเริ่มตั้งแต่การจับกุมสู่กระบวนการสอบสวน ถือได้ว่าตำรวจเป็นหัวใจสำคัญและเป็นบันไดขั้นแรกของกระบวนการยุติธรรมที่มีบทบาทในการรวบรวมพยานหลักฐาน ส่งให้แก่พนักงานอัยการคดีเด็กและเยาวชนพิจารณาสั่งฟ้องคดีไปยังศาลเยาวชนและครอบครัว ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ที่มุ่งเน้นการให้ความคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพ วิธีปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชน มิให้ได้รับผลกระทบต่อชื่อเสียงหรือจิตใจระหว่างที่มีการดำเนินคดีอาญา พยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญในการคลี่คลายคดี การใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ประกอบสำนวนคดีนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและเป็นไปตามการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในยุคนี้ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนจากการเน้นความสำคัญของประจักษ์พยานมาสู่ระบบพิสูจน์การกระทำผิด โดยการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ บทบาทและผลกระทบของพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ มีต่อผลลัพธ์ของกระบวนการดำเนินคดีอย่างมาก (Peterson, J. L. et al., 2013) โดยพยานหลักฐานที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาคดีจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่พิสูจน์ได้โดยปราศจากเหตุสงสัย ผู้ที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายจึงต้องรวบรวมและตรวจสอบพยานหลักฐานให้ครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาพิจารณาตามกระบวนการยุติธรรม

การศึกษากระบวนการรักษาสถานที่เกิดเหตุและรักษาวัตถุพยานของพนักงานสอบสวนในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ประกอบสำนวนการสอบสวนคดีอาญา พบว่า ปัญหาของอุปสรรคการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาด้านบุคลากร กล่าวคือ การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เพียงพอ และไม่มีความรู้ในเรื่องการป้องกันรักษาวัตถุพยาน (สุรยุทธ อ่วมสำอางค์, 2554) และผลการศึกษารูปแบบการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ความจริงในคดี พบว่า ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุขาดความชำนาญในการวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุและการเก็บรวบรวมวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ เนื่องจากใช้วิธีการเก็บและรักษาวัตถุพยานไม่ถูกต้อง ตลอดจนทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุไม่ละเอียดเพียงพอ ทำให้ได้พยานหลักฐานไม่ครบถ้วน (คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2559) นอกจากนี้ งานวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อใช้ในการสืบสวนอาชญากรรมในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังพบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่มีจำนวนไม่เพียงพอ และบางส่วนขาดประสบการณ์การทำงานเนื่องจากมีโยกย้ายสับเปลี่ยนบ่อยครั้ง จึงทำให้ขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการทำงานการในพื้นที่ (พัชรา สีนลอยมา, 2558) มีรายงานการศึกษาเรื่องกระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปรามและดำเนินการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดีของตำรวจเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินคดีของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เกิดจากขั้นตอนความยุ่งยากและระยะเวลาในการนำเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ต้องหาไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุมภายใน 24 ชั่วโมง (สุนันทิพย์ จิตสว่าง, 2555) และปัญหาในการสืบสวนการสอบสวนที่มีความยุ่งยากเนื่องจากต้องใช้สหวิชาชีพมาร่วมสอบสวนด้วย สอดคล้องกับ ที่วิจัยเรื่อง ปัญหาการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน โดยพบว่า ถึงแม้กฎหมายจะบัญญัติให้ในการสอบสวนจะต้องมีสหวิชาชีพเพื่อให้สิทธิคุ้มครองเด็ก

และเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม แต่ในทางปฏิบัติในแต่ละพื้นที่ที่มีปริมาณของบุคลากรกลุ่มสาขาวิชาชีพไม่เพียงพอ (บุญมาก เครือแวงมล, 2556) ปัญหาการประสานงานระหว่างหน่วยงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ หรือคดีที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จะต้องติดต่อผ่านหน่วยงานเอกชน เช่น บริษัทเครือข่ายโทรศัพท์ หรือธนาคาร ทำให้การดำเนินการล่าช้าในขั้นตอนพิจารณาอนุมัติ และงานวิจัยเรื่องการพัฒนาความร่วมมือในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ยังพบว่า ภาคเอกชนบางแห่งไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการเพื่อตรวจพิสูจน์หลักฐาน หรือในบางกรณีจะต้องยื่นเอกสารเพื่อขอความอนุเคราะห์ขอข้อมูลจากผู้บริหารสูงสุด ทำให้ได้รับข้อมูลหรือหลักฐานประกอบการทำสำนวนล่าช้า (Phonrasuek, A. et al., 2018)

จากบริบทดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า กระบวนการจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนยังขาดแนวปฏิบัติที่เหมาะสม อีกทั้งขั้นตอนการปฏิบัติงานและมาตรฐานยังไม่ได้มีการประเมินหรือรับรองในทุกขั้นตอน ส่งผลให้การรวบรวม พิสูจน์ และวิเคราะห์พยานหลักฐานยังต้องปรับให้ทำงานให้เกิดประสิทธิผล นอกจากนี้ ยังพบข้อจำกัดด้านบุคลากร เทคโนโลยีและการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ทำให้การดำเนินงานทางนิติวิทยาศาสตร์ล่าช้า ขาดความครบถ้วน และไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิเด็ก ตลอดจนความเป็นกลางของกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหวังศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการและการวิเคราะห์วัตถุพยาน โดยเน้นกระบวนการจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีความผิดที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ปัญหาและอุปสรรคจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจและแนวทางและการวางแผนการพัฒนากระบวนการจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการ โดยให้วัตถุพยานเป็นกุญแจสำคัญในการสะท้อนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เสมือนการบอกเล่าเรื่องราวของเด็กและเยาวชนนำไปสู่การลดขั้นตอนในการสอบสวน ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการจัดการวัตถุพยานให้เป็นระบบและมีมาตรฐาน ส่งเสริมประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีความผิดที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีความผิดที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน
3. เพื่อศึกษาแนวทางและการวางแผนการพัฒนากระบวนการจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีความผิดที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก และ 2) การสัมภาษณ์ระดมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และใช้วิธีการคัดเลือกแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้กำหนดให้ผู้มีข้อมูลสำคัญต้องมีประสบการณ์ด้านการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชนตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป โดยกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ข้าราชการตำรวจระดับผู้บริหารระดับตั้งแต่ผู้กำกับการขึ้นไป เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล กลุ่มที่ 2 นักนิติวิทยาศาสตร์ และนักวิทยาศาสตร์ที่ปฏิบัติหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน และกลุ่มที่ 3 ผู้พิพากษา และพนักงานอัยการ รวมจำนวน 26 คน

2. การสัมมนาระดมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้ โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการเล่าเรื่อง (Storytelling) ซึ่งจะทำการวิเคราะห์ความรู้ต่าง ๆ ที่อยู่กับตัวบุคคล (Tacit knowledge) จากประสบการณ์กรณีศึกษาเกี่ยวกับความรู้ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ พฤติการณ์ การกระทำผิด และปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการเล่าเรื่องเกี่ยวกับรูปแบบหรือเทคนิคในการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการวัตถุพยานในคดีเด็กและเยาวชนอย่างไรให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ข้าราชการตำรวจระดับผู้บริหารระดับตั้งแต่ผู้กำกับการขึ้นไป เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวน ในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล กลุ่มที่ 2 นักนิติวิทยาศาสตร์ และนักวิทยาศาสตร์ที่ปฏิบัติหน้าที่พิสูจน์หลักฐานในระดับผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มที่ 3 ผู้พิพากษา และพนักงานอัยการ รวมจำนวน 12 คน โดยทำการสัมมนา ระดมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้ จำนวนทั้งสิ้น 3 ครั้ง

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสัมมนา ระดมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้จะนำมาวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) โดยทำการจัดหมวดหมู่ของข้อมูล เปรียบเทียบ สังเคราะห์ในรายประเด็น วิเคราะห์ ข้อค้นพบที่น่าสนใจ และเรียบเรียงในรูปแบบการพรรณนาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีเด็กและเยาวชนอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำแนวทางที่เสนอไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิผลในกระบวนการยุติธรรม

งานวิจัยนี้ ได้รับการรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ที่เป็นมาตรฐานสากล Declaration of Helsinki, The Belmont Report, CIOMS Guideline และ ICH-GC ตามเอกสารรับรองเลขที่ 620326-005 โดย คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษากระบวนการจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีที่เกี่ยวข้อง การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

จากผลการศึกษา พบว่า เมื่อได้รับแจ้งเหตุแล้ว พนักงานสอบสวนจะเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสถานที่เกิดเหตุ โดยมีการวางแผน จัดเตรียมกล้องถ่ายภาพ พร้อมโทรศัพท์เพื่อติดต่อประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และแจ้งผู้บังคับบัญชาให้ทราบ ทั้งนี้ ในการปฏิบัติงานจะมีการทำงานโดยแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนจะทำหน้าที่ตรวจสอบดูกล้องวงจรปิด สอบถามพยานผู้เห็นเหตุการณ์ กรณีภาพร่องรอยหรือวัตถุพยานจะแจ้งกองพิสูจน์หลักฐานให้มาร่วมดำเนินการ สำหรับการรักษาสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนใหญ่ จะใช้แถบ Police Line เพื่อรักษาสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งการรักษาที่เกิดเหตุนี้จะมีรูปแบบแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับสถานที่และเหตุการณ์ กรณีสถานที่เกิดเหตุอยู่ในเคหะสถาน จะบริหารจัดการและรักษาสถานที่เกิดเหตุได้ไม่ยาก เนื่องจากพื้นที่มีลักษณะพื้นที่ปิด สามารถควบคุมดูแลได้โดยสมบูรณ์ แต่หากกรณีเป็นพื้นที่โล่งแจ้ง เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องเร่งดำเนินการเข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุและรวบรวมพยานหลักฐานโดยเร็วที่สุด เนื่องจากหากเกิดฝนตก วัตถุพยานต่าง ๆ ที่เป็นหลักฐานสำคัญ ตัวอย่างเช่น รอยเท้า คราบเลือด จะถูกน้ำฝนชะล้าง เป็นเหตุทำให้วัตถุพยานสำคัญสูญหายไป

เมื่อพนักงานสอบสวนเข้ามายังสถานที่เกิดเหตุแล้ว จะเริ่มทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุอย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยมีการวางแผน แบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน มีการจดบันทึก ถ่ายภาพเหตุการณ์ ร่องรอย และวัตถุพยาน รวมทั้งการจัดทำแผนผัง ซึ่งจะทำให้เพิ่มความละเอียดของเหตุการณ์มากขึ้น และภายหลังจากการบันทึกสภาพเหตุการณ์แล้วต่อมา คือ การค้นหาและเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งการค้นหาจำเป็นต้องมีการวางแผนและใช้วิธีการที่เหมาะสมกับเหตุดังกล่าว วัตถุพยานที่ค้นหาต้องเป็นสิ่งที่บ่งชี้ว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้น หรือแม้แต่วัตถุพยาน

ที่บ่งชี้ว่าคนร้ายทำผิดด้วยวิธีใด เช่น รอยบาดแผลที่ช่วยชี้ว่าคนร้ายใช้อาวุธชนิดใดกระทำความผิด รวมทั้งวัตถุพยานที่บ่งชี้ว่าคนร้ายคือบุคคลใด ได้แก่ รอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือ ฝ่าเท้า คราบเลือด เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การค้นหวัตถุพยานจึงจำเป็นต้องมีความละเอียดและรอบคอบ และเมื่อค้นหาหรือรวบรวมวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุแล้ว จะมีการตรวจสอบความเรียบร้อยอีกครั้งก่อนส่งคืนสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งการดำเนินงานทั้งหมดของเจ้าหน้าที่ตำรวจในแต่ละแห่งจะปฏิบัติงานสอดคล้องตามหลักการของ The Federal Bureau of Investigation (FBI) (2015) ที่ระบุเกี่ยวกับการเข้าตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุจะต้องมีการดำเนินการตาม

CSI ขั้นตอน 12 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อม (Preparation) 2) การเข้าถึงสถานที่เกิดเหตุ (Approach of Scene) 3) การรักษาความปลอดภัยและการป้องกันสถานที่เกิดเหตุ (Secure and Protect Scene) 4) การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น (Initiate Preliminary Survey) 5) การประเมินพยานหลักฐานที่พบในสถานที่เกิดเหตุ (Evaluate Physical Evidence Possibility) 6) การบรรยายสรุปสภาพสถานที่เกิดเหตุ (Prepare Narrative Description) 7) การถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ (Photograph the Crime Scene) 8) การเตรียมการวาดแผนผังสถานที่เกิดเหตุ (Prepare Diagram/Sketch of Scene) 9) การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุอย่างละเอียด (Conduct Detailed Search) 10) การบันทึกและตรวจเก็บพยานหลักฐาน (Record and Collect Physical Evidence) 11) การตรวจสอบขั้นสุดท้าย (Conduct Final Survey) และ 12) การออกและส่งคืนสถานที่เกิดเหตุ (Release Scene) ซึ่งนอกจากเจ้าหน้าที่ตำรวจจะได้ดำเนินการตามหลักสากลนี้แล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจยังจะต้องปฏิบัติงานด้วยไหวพริบและมีเทคนิคเฉพาะตัว เพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ โดยเฉพาะคดีที่ไม่มีประจักษ์พยาน หรือหาพยานบุคคลไม่ได้ ตัวอย่างเช่น คดีฆาตกรรมที่มีการเคลื่อนย้ายหลักฐาน หรือผู้กระทำความผิดพยายามบิดเบือนอำพรางหลักฐาน เป็นต้น

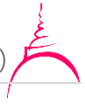
2. ปัญหาและอุปสรรคจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

ปัญหาและอุปสรรคจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน รวมไปถึงปัญหาการรวบรวมข้อมูลประกอบการทำสำนวนในคดี มีปัญหาในประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

ด้านบุคลากร พนักงานสอบสวน/ผู้ช่วยพนักงานสอบสวน มีจำนวนไม่เพียงพอกับปริมาณงาน ทั้งนี้ เนื่องด้วยภาระงานของพนักงานสอบสวนซึ่งไม่สอดคล้องกับปริมาณคดีที่มีจำนวนมากและหลากหลาย ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้และความชำนาญอย่างแท้จริงในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ อาทิ เก็บรักษาพยานหลักฐานไม่ถูกวิธี ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุไม่ละเอียดรอบคอบ เป็นต้น นอกจากนี้พนักงานสอบสวนต้องรับผิดชอบภารกิจงานตามขั้นตอนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุแทบทุกกระบวนการ จึงทำให้ภาระงานค่อนข้างหนักและในบางครั้งเกิดความล่าช้า รวมถึงการขาดบุคลากรในส่วนของฝ่ายสนับสนุนการทำงานของพนักงานสอบสวนในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ อาทิ พนักงานขับรถยนต์ เป็นต้น

ด้านการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ หน่วยงานหรือบุคคลที่ไม่มีอำนาจหน้าที่เข้าสถานที่เกิดเหตุโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นเหตุให้วัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุถูกทำลาย ปัญหาหน่วยงานหรือบุคคลที่ไม่มีอำนาจหน้าที่หรือส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น อาสาสมัคร สื่อมวลชน ผู้คนที่อยู่รอบสถานที่เกิดเหตุ ไม่ว่าจะประชาชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่ไม่มีความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ เข้าไปสถานที่เกิดเหตุทำให้วัตถุพยานถูกทำลาย และเป็นการเพิ่มร่องรอยที่มีได้เกิดจากการกระทำผิด ซึ่งขั้นตอนนี้เจ้าหน้าที่จะต้องใช้ความเข้มงวดและระมัดระวัง รวมถึงพนักงานสอบสวนเดินทางมาถึงสถานที่เกิดเหตุล่าช้า ด้วยเหตุพื้นที่ห่างไกล สภาพการจราจร เป็นต้น

ด้านข้อกฎหมาย ปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่เจ้าหน้าที่ตำรวจประสบปัญหา คือ การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในเด็กและเยาวชนนั้น ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของกฎหมายการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน ต้องมีการสอบสวนและรวบรวมเอกสารเพื่อนำเด็กไปศาลภายในเวลา 24 ชั่วโมง โดยจะต้องเชิญสหวิชาชีพมาร่วมสอบปากคำเด็กและ

เยาวชน กรณีที่สหวิชาชีพมีจำนวนน้อย สถานีตำรวจบางแห่งอยู่ห่างไกล กลุ่มสหวิชาชีพจึงไม่สามารถเดินทางมา สถานีตำรวจได้ภายในเวลาที่กำหนด จนทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน ต่าง ๆ ซึ่งนับว่าเป็นสาระสำคัญในการสั่งฟ้องเพื่อพิจารณาคดีต่อไป

ด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ปัญหาและอุปสรรคในการประสานงานระหว่างหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ หรือคดีที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงผ่าน สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งจะต้องติดต่อผ่านหน่วยงานเอกชน เช่น บริษัทเครือข่ายโทรศัพท์ หรือธนาคาร โดยปัญหา ส่วนใหญ่เกิดจากการดำเนินการล่าช้า เนื่องจากหน่วยงานดังกล่าวจะต้องนำเรื่องเสนอต่อผู้บริหารของหน่วยงาน ที่สำนักงานใหญ่เพื่อพิจารณาอนุมัติ

ด้านงบประมาณ งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการปฏิบัติงาน ทั้งด้านบุคลากร ด้านเครื่องมือ และอุปกรณ์ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งขาดงบประมาณที่สนับสนุนในการจัดอบรม ด้านการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ สำหรับเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความชำนาญ ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและการเก็บวัตถุพยาน เพื่อความพร้อมในการปฏิบัติงานที่มีศักยภาพ

3. แนวทางและการวางแผนการพัฒนากระบวนการจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในคดีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเด็กและเยาวชน เพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการ

มิติของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ด้านบุคลากร ควรมีการเพิ่มพนักงานสอบสวนหรือผู้ช่วยพนักงานสอบสวนให้มีจำนวนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้มี ผู้ปฏิบัติงานได้เท่ากับปริมาณของจำนวนคดี และเพื่อให้ผลการดำเนินงานมีศักยภาพ เพราะในปัจจุบันพนักงาน สอบสวนที่มีจำนวนน้อยทำให้เร่งรีบดำเนินงาน ซึ่งบางครั้งทำให้เกิดความเครียดแก่พนักงานสอบสวน รวมถึงควรมี การเพิ่มจำนวนนักวิทยาศาสตร์ หรือบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้เพียงพอในแต่ละพื้นที่ เพื่อทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและมีความรวดเร็วในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

ด้านกฎหมาย ควรปรับแก้กฎหมาย โดยการกำหนดขยายช่วงเวลาในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนจาก 24 ชั่วโมงเป็น 48 ชั่วโมง เพื่อให้เวลาแก่พนักงานสอบสวนในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การให้โอกาสแก่สหวิชาชีพในการเข้าร่วมการสอบปากคำ ให้โอกาสแก่ผู้ปกครองเด็กและเด็กได้มีเวลาเตรียม ความพร้อมในการเข้าร่วมการสอบปากคำ ซึ่งการมีเวลามากขึ้นจะทำให้ผลการดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากพนักงานสอบสวนมีเวลาในการตรวจหาวัตถุพยานเบื้องต้น พร้อมทั้งทบทวนตรวจสอบเอกสารและ หลักฐานต่าง ๆ ได้อย่างละเอียดและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการปรับแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนให้มีความยืดหยุ่น เพื่อให้ตำรวจสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยควรปรับแก้กฎหมายในประเด็นการนำเด็กและเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมง ควรมีการกำหนดเฉพาะคดีที่สำคัญ หรือรุนแรงเท่านั้น และควรปรับให้มีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสม

มิติของของพนักงานอัยการ

ควรมีการจัดตั้งห้องสอบสวนเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะในสำนักงานอัยการประจำจังหวัด เพื่อความสะดวก รวดเร็วในการสอบสวนในคดีเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ เนื่องจากที่ผ่านมาการเชิญพนักงานอัยการไปสอบสวนร่วม ที่สถานีตำรวจ ส่วนใหญ่จะประสบปัญหาพนักงานอัยการไม่สามารถเดินทางไปร่วมสอบสวนได้ เนื่องจากพนักงาน อัยการติดภารกิจ หรือบางกรณีเป็นพื้นที่ห่างไกล ทำให้ไม่สะดวกในการเดินทาง นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติ หน้าที่เป็นพนักงานสอบสวน ควรเป็นบุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนมา โดยเฉพาะ และมีการฝึกอบรมอย่างเข้มข้น เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ ควรมีการจัดทำกระบวนการจัดระบบตรวจสอบรายการเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่ใช้ในการประกอบ การพิจารณาหรือพิพากษา ตัวอย่างเช่น พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ พยานบุคคล คำซักถาม คำรับสารภาพ

ชั้นจับกุม คำรับสารภาพขึ้นสอบสวน พยานวัตถุ พยานเอกสาร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสรุปเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในคดีต่าง ๆ ในการยื่นฟ้องต่อพนักงานอัยการ และนำไปสู่การรวบรวมฐานข้อมูลเกี่ยวกับสถิติเรื่องการรวบรวมวัตถุพยานที่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพิจารณาพิพากษาคดีต่าง ๆ ต่อไป

มิติของผู้พิพากษา

ในการพิสูจน์ทราบข้อเท็จจริงและติดตามข้อมูลประกอบการพิจารณาในชั้นศาล เจ้าหน้าที่ตำรวจควรมีการถ่ายภาพหรือรวบรวมภาพจากกล้องวงจรปิด เนื่องจากหลักฐานดังกล่าวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพิจารณาควรจัดอบรมเรื่องการจัดเก็บวัตถุพยานให้เจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์และทักษะให้แก่ผู้ปฏิบัติ รูปแบบการอบรมหรือให้ความรู้สามารถจัดในรูปแบบของการสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญอบรมให้แก่ต่างเขตพื้นที่รับผิดชอบแต่ละกองบังคับการได้ รวมถึงควรมีรูปแบบคู่มือออนไลน์ที่เปรียบเสมือนคัมภีร์ในการปฏิบัติงานร่วมด้วย ทำให้สามารถเข้าถึงคู่มือได้ง่ายเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้และปฏิบัติจริง นอกจากนี้ ควรมีการถ่ายภาพและแสดงแผนที่ของสถานที่เกิดเหตุที่ประกอบในสำนวนอย่างละเอียดและชัดเจนมากที่สุด เช่น ใส่รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องแสงไฟส่องสว่างในสถานที่เกิดเหตุที่สามารถมองเห็นชัดได้ในระยะทางกี่เมตร เป็นต้น เพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถเข้าใจบริบทแวดล้อมดังกล่าวได้โดยละเอียด รวมถึงควรมีการพัฒนาในรูปแบบการให้การในชั้นศาลที่เข้ากับปัจจุบัน การจำลองสถานการณ์เหตุที่เกิดขึ้น (crime scene reconstruction) โดยอาศัยเทคนิคเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ร่วมด้วย หากรูปแบบการให้การในชั้นศาลจัดทำเป็นภาพเหตุการณ์วิดีโอที่สามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ประกอบการพิจารณา จะเกิดประโยชน์อย่างมาก เนื่องจากการลำดับภาพเหตุการณ์ดังกล่าวจะทำให้ผู้พิพากษาสามารถเห็นภาพของการกระทำผิดได้ง่ายขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งในระดับชำนาญการและปฏิบัติงาน ให้ข้อมูลสอดคล้องกันในการจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีเด็กและเยาวชน ซึ่งมีการปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยการดำเนินงานทั้งหมดของเจ้าหน้าที่ตำรวจในแต่ละแห่งได้มีการดำเนินงานสอดคล้องเป็นไปตามหลักการดำเนินงานของสำนักงานสอบสวนกลาง หรือ FBI (Federal Bureau of Investigation, 2015) ที่ระบุเกี่ยวกับการเข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุ มีการดำเนินการตามขั้นตอน 12 ขั้นตอน ซึ่งเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานและเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกคนถือปฏิบัติตามทั้งทางด้านกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจเก็บและรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เท่าที่จะทำได้ เพื่อนำไปตรวจวิเคราะห์ให้ทราบถึงมูลเหตุแห่งคดี เพื่อให้เกิดประโยชน์ในแนวทางการสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ ในการเข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุอาจมีส่วนที่แตกต่างกันอยู่บ้างตามประสบการณ์ในการทำงาน ไหวพริบ เทคนิค และความรู้ของเจ้าหน้าที่แต่ละคน เนื่องจากคดีแต่ละคดีนั้นมีความแตกต่างกันในการบริหารจัดการ และพยานหลักฐานที่พบในสถานที่เกิดเหตุอาจมีความหลากหลายทำให้เจ้าหน้าที่จะต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วนและใช้ประสบการณ์ พยานหลักฐานที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาคดีต้องเป็นพยานหลักฐานที่พิสูจน์ได้โดยปราศจากเหตุสงสัย จากผลการศึกษา พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์เกิดขึ้นโดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการในการเข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุ กล่าวคือ การที่จำนวนพนักงานสอบสวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจยังไม่มีทักษะความรู้อย่างถูกต้องในการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ สอดคล้องกับงานวิจัยด้านปัญหาของอุปสรรคการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ที่ระบุว่าส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาด้านบุคลากรที่เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอและไม่มีความรู้ในเรื่องการป้องกันรักษาวัตถุพยาน (วรภรณ์ พรหมวิกรม และคณะ, 2562) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ความจริงในคดี ซึ่งพบว่า ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุขาดความชำนาญในการวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุและการเก็บรวบรวมวัตถุพยาน

ที่พบในสถานที่เกิดเหตุ เนื่องจากใช้วิธีการเก็บและรักษาวัตถุพยานไม่ถูกต้อง ตลอดจนตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ไม่ละเอียดพอ ทำให้ได้พยานหลักฐานไม่ครบถ้วน (คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2559) อีกทั้งบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ซึ่งมีจำนวนไม่เพียงพอ เนื่องจากมีโยกย้ายสับเปลี่ยนบ่อยครั้ง บางส่วนขาดประสบการณ์การทำงาน ทำให้ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการทำงานในพื้นที่ มีการวิเคราะห์ว่าการเพิ่มผู้ช่วยพนักงานสอบสวน บุคลากรฝ่ายสนับสนุนการทำงานของพนักงานสอบสวน สามารถรองรับการปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับจำนวนปริมาณคดี นอกจากนี้ การพัฒนาระบบการผลิตบุคลากรในวิชาชีพตำรวจและการส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพขั้นสูงในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุในคดีเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะควบคู่กันไปด้วยนั้น เพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น (พัชรา สิ้นลอยมา, 2558)

สำหรับปัญหาเรื่องข้อจำกัดด้านกฎหมายการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน กระบวนการสอบสวนเด็กและเยาวชนที่จะต้องมีการสืบพยานหลักฐานร่วมกันดำเนินการสอบสวน ยังเป็นข้อจำกัดในเรื่องของกฎหมายที่ต้องการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน ซึ่งจะต้องมีการสอบสวนและรวบรวมเอกสารเพื่อนำเด็กไปศาล ภายในเวลา 24 ชั่วโมง โดยจะต้องเชิญสหวิชาชีพมาช่วยสอบปากคำเด็กและเยาวชน ในทางกลับกัน เมื่อวิเคราะห์ในการตรวจเก็บและรวบรวมหลักฐานโดยเฉพาะหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้น ส่งผลต่อการดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงเนื่องจากเนื่องจากกลุ่มสหวิชาชีพไม่สามารถเดินทางมาสนับสนุนได้ภายในเวลาที่กำหนด ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องกระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปรามและดำเนินการสืบสวนสอบสวน และดำเนินคดีของตำรวจเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน โดยพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินคดีของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาขั้นตอนความยุ่งยากและระยะเวลาในการนำเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ต้องหาไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุมภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมง (สุนันทิพย์ จิตสว่าง, 2555) และปัญหาการสืบสวนสอบสวนที่มีความยุ่งยาก เนื่องจากต้องใช้สหวิชาชีพมาช่วยสอบสวนด้วย ในบางพื้นที่กลุ่มสหวิชาชีพมีจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ถึงแม้ว่ากฎหมายจะบัญญัติให้ในการสอบสวนจะต้องมีสหวิชาชีพเพื่อให้สิทธิคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม แต่ในทางปฏิบัตินั้นยังพบว่า มีปัญหาเนื่องจากในแต่ละพื้นที่มีปริมาณของบุคลากรโดยเฉพาะกลุ่มสหวิชาชีพไม่เพียงพอ (พิมพ์พัชร ประเสริฐกิตติศิริ, 2560) ปัญหาการประสานงานระหว่างหน่วยงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ หรือคดีที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งต้องติดต่อผ่านหน่วยงานเอกชนโดยเกิดจากการดำเนินการล่าช้า เนื่องจากหน่วยงานดังกล่าวจะต้องนำเรื่องเสนอต่อผู้บริหารของหน่วยงานที่สำนักงานใหญ่เพื่อพิจารณาอนุมัติ เช่นเดียวกับรายงานการวิจัยที่พบว่าหน่วยงานภาคเอกชนบางแห่งไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการดำเนินการเพื่อตรวจพิสูจน์หลักฐานต่าง ๆ หรือในบางกรณี จะต้องยื่นเอกสารเพื่อขอความอนุเคราะห์ขอข้อมูลจากผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน เป็นเหตุทำให้ได้รับข้อมูลหรือหลักฐานประกอบการทำสำนวนล่าช้า (Phonrasuek, A. et al., 2018)

สำหรับแนวทางและการวางแผนการพัฒนากระบวนการจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในคดีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเด็กและเยาวชน มาจากข้อค้นพบด้านบุคลากรในกระบวนการ พนักงานสอบสวน ผู้ช่วยพนักงานสอบสวน และนักนิติวิทยาศาสตร์ไม่เพียงพอในแต่ละพื้นที่นั้น จะเห็นว่าเป็นปัญหาที่ต้องใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านทรัพยากรบุคคล สอดคล้องกับความต้องการจำนวนบุคลากรที่มีทักษะเพิ่มเพื่อรองรับปริมาณคดีที่สูง ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ แนวทางที่เสนอให้สรรหานักนิติวิทยาศาสตร์ให้เพียงพอ มอบหมายนักวิทยาศาสตร์ให้รับผิดชอบการตรวจโดยพิจารณาจากความซับซ้อนของคดีกับแต่ละตำแหน่ง โดยเฉพาะคดีที่ต้องอาศัยประสบการณ์ ความรู้และความเชี่ยวชาญในการตรวจเป็นข้อเสนอให้พิจารณาดำเนินการ (พัชรา สิ้นลอยมา, 2558) อีกทั้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณด้านเครื่องมือความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน โดยควรจัดให้มีห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์ประจำจังหวัดหรือในพื้นที่ จัดทำฐานข้อมูล

และระบบตรวจสอบรายการพยานหลักฐานที่ใช้ประกอบการพิจารณา สอดคล้องกับข้อเสนอที่ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดโครงสร้างหน่วยงานและกรอบอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้เหมาะสม (ดิฐภัทร บวรชัย และคณะ, 2561) พร้อมทั้งควรจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านบุคลากร เครื่องมือและอุปกรณ์ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ตลอดจนส่งเสริมการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อเพิ่มพูนทักษะและความชำนาญในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและการเก็บวัตถุพยาน นอกจากนี้ การจัดทำคู่มือออนไลน์สำหรับการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุตามมาตรฐาน จะพัฒนาให้เจ้าหน้าที่ทราบขั้นตอนปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน การจำลองสถานการณ์เหตุการณ์โดยเทคนิคการสร้างภาพและเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ การแนบภาพถ่ายและแผนที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ พนักงานอัยการและผู้พิพากษาเข้าใจเหตุการณ์ สนับสนุนการวิเคราะห์วัตถุพยานและการตัดสินใจอย่างถูกต้อง การจัดทำภาพถ่ายสถานที่เกิดเหตุจนถึงการใช้ภาพเป็นหลักฐานจะช่วยตอบคำถามในการสืบสวน จำลองและวิเคราะห์เหตุการณ์ในคดีได้ถูกต้องมากขึ้น (Milliet, Q. et al., 2014) ตลอดจนการบูรณาการทำงานกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการและผู้พิพากษา เพื่อให้ทราบปัญหาและแนวทางในการพัฒนากระบวนการรวบรวมวัตถุพยานและการสร้างความร่วมมือผ่านข้อตกลงระหว่างหน่วยงาน การกำหนดแนวทางปฏิบัติร่วมกันและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้กระบวนการตรวจพิสูจน์และการปฏิบัติงานทางนิติวิทยาศาสตร์ถูกต้อง ครบถ้วน (Phonrasuek, A. et al., 2018) ส่งผลต่อการรวบรวม วิเคราะห์วัตถุพยานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด กระบวนการยุติธรรมสามารถดำเนินไปอย่างเป็นระบบ มีมาตรฐาน และมีการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการคดีเด็กและเยาวชนได้อย่างเหมาะสม

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนากระบวนการจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีที่เกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ในภาพรวมนั้นเป็นการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน โดยเฉพาะการเข้าตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ แต่มีปัญหาอุปสรรคในเชิงโครงสร้างและหลักการที่ส่งผลต่อความครบถ้วนสมบูรณ์ของพยานหลักฐานจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทั้งในเรื่องข้อจำกัดด้านบุคลากร ข้อกฎหมาย วิธีการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ รูปแบบการประสานงานระหว่างหน่วยงาน และงบประมาณ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการและการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย ควรมุ่งเน้นการให้ความรู้ การฝึกอบรม ประกอบกับการยกย่อง ปรับปรุง แก้ไขกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับให้เป็นปัจจุบัน ปรับปรุงพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนได้อย่างเป็นธรรม และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพิ่มรูปแบบการรับฟังพยานหลักฐานที่มีการสอบสวนผ่านระบบประชุมทางไกล (Video Conference) เพื่อให้พนักงานสอบสวนและทนายความที่รับผิดชอบคดีได้ทันเวลา อันเป็นการคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ข้อเสนอแนะและแนวทางพัฒนากระบวนการตามพันธกิจสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรมุ่งเน้นกำหนดยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการบริหารจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ตามแนวทางมาตรฐานสากลและเป็นที่ยอมรับ ร่วมด้วยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการตรวจพิสูจน์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ การสร้างความร่วมมือในงานนิติวิทยาศาสตร์ด้วยการจัดทำข้อตกลงทางวิชาการระหว่างหน่วยงาน หรือมีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานในทิศทางเดียวกัน กำหนดขอบข่ายในกระบวนการตรวจพยานหลักฐานที่สามารถให้บริการสนับสนุนระหว่างหน่วยงานได้ แสวงหาความรู้และนวัตกรรมในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุอย่างต่อเนื่อง บุคลากรที่ได้เข้ามาบรรจุใหม่ควรมีการอบรมหลักสูตรการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุในคดีความผิดที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ตลอดจนการสอบวัดความรู้ของบุคลากรในทุก ๆ ปี สถานีตำรวจทุกแห่งควรมีการบูรณาการร่วมกันกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ทั้งในส่วนของอัยการ ผู้พิพากษา อย่างต่อเนื่อง โดยควรมีการเชิญอบรมและประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับทราบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมวัตถุพยาน ตลอดจนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนากระบวนการรวบรวมวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ภายใต้โครงการวิจัยท้าทายไทยเพื่อรองรับกระบวนการยุติธรรม และข้อมูลโครงการวิจัยย่อย เรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดการและวิเคราะห์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ ขอขอบคุณโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ในการดำเนินการวิจัย การประสานงาน ตลอดจนสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2562). รายงานสถิติคดีประจำปี. เรียกใช้เมื่อ 8 มกราคม 2562 จาก <https://www.djop.go.th/th/navigations/detail/รายงานสถิติคดีประจำปี/>
- คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. (2559). การพัฒนาแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ความจริงในคดี. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ดิฐภัทร บวรชัย และคณะ. (2561). ภาพอนาคตการขยายงานนิติวิทยาศาสตร์สู่สถานีตำรวจในยุคลปฏิรูปกิจการตำรวจ งานตรวจสถานที่เกิดเหตุ กรณีศึกษา: พื้นที่กรุงเทพมหานคร. วารสารบริหารการศึกษา มศว, 15(29), 44-54.
- บุญมาก เครือแวงมล. (2556). ปัญหาการดำเนินคดีอาญาผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจ. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พัชรา สีนลอยมา. (2558). การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อใช้ในการสืบสวนอาชญากรรมในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, 11(2), 43-53.
- พิมลพัชร ประเสริฐกิตติสิริ. (2560). ข้อจำกัดทางกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุทางอาญา. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 27(1), 103-115.
- วรารณณ์ พรหมวิกรม และคณะ. (2562). ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์: ปัญหา สาเหตุ และแนวทางการพัฒนาสำหรับประเทศไทย. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 12(2), 168-180.
- สุนนทิพย์ จิตสว่าง. (2555). กระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปรามสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดีของตำรวจเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน. วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์, 1(2), 1-24.
- สุรยุทธ อ่วมสำอางค์. (2554). ปัญหาและอุปสรรคของพนักงานสอบสวนในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ประกอบสำนวนการสอบสวนคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณี กองบังคับการตำรวจนครบาล 1. ใน สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อริยพร โพธิใส. (2558). ปัญหาการดำเนินคดีอาญากรณีที่เกิดหรือเยาวชนถูกต้องหว่าเป็นผู้กระทำความผิด. วารสารจูนิตี, 12(4), 165-173.
- Federal Bureau of Investigation. (2015). FBI Handbook of Crime Scene Forensics: The Authoritative Guide to Navigating Crime Scenes. United States: Skyhorse Publishing.
- Milliet, Q. et al. (2014). A forensic science perspective on the role of images in crime investigation and reconstruction. Science & Justice, 54(6), 470-480.
- Peterson, J. L. et al. (2013). Effect of forensic evidence on criminal justice case processing. Journal of forensic sciences, 58(1), S78-S90.
- Phonrasuek, A. et al. (2018). The Cooperation for Development of Forensic Science: A Cause Study of Quality Development According to the International Standard. Asian Crime and Society Review, 5(1), 72-80.